

สาระสำคัญของกฎหมายค้ำประกัน และจำนองหนี้อฉบับแก้ไขใหม่

พรเทพ ทวีภักย์อนันต์

ผู้บริหารสำนักบริหารปกครองบุคคล

บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด (มหาชน)

กฎหมายค้ำประกัน และจำนองหนี้นี้บุคคลอื่นที่แก้ไขใหม่ จะมีผลบังคับใช้ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2558 สามารถคุ้มครองสิทธิ และให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ค้ำประกัน และผู้จำนอง ซึ่งมีลูกหนี้ชั้นต้นได้มากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันเจ้าหน้าที่เป็นสถาบันการเงิน หรือประกอบกิจการให้กู้ยืมเงิน มักอาศัยอำนาจต่อรองที่สูงกว่าหรือความได้เปรียบในทางการเงิน กำหนดข้อตกลงที่เอาเปรียบผู้ค้ำประกันหรือผู้จำนอง จึงเป็นเหตุให้ผู้ค้ำประกันหรือผู้จำนองต้องถูกบังคับชำระหนี้แทนลูกหนี้ในวงเงินที่สูงจนอาจกลายเป็นผู้ถูกฟ้องล้มละลายได้

ในภาพรวมของกฎหมายใหม่ที่บังคับใช้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ กรณีค้ำประกันทั่วไป และกรณีการจำนองเพื่อประกันหนี้ ซึ่งบางเรื่องบางกรณีมองว่าเป็นปัญหาที่เรื้อรังมานาน เนื่องจากกฎหมายเดิมไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น เรื่องของการค้ำประกัน ที่แต่เดิมกฎหมายกำหนดว่า “การค้ำประกันในหนี้สามารถทำได้ในกรณีที่หนี้สมบูรณ์แล้วหรือหนี้อาจเกิดขึ้น” ซึ่งเป็นกรณเขียนแบบ “ปลายเปิด” เพราะนิยามคำว่า “หนี้” ในความหมายเดิมนั้นจะเหมารวมทั้งหนี้ในปัจจุบัน และอนาคต โดยไม่มีการขีดเส้นหรือกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน “แต่ในกฎหมายใหม่ กำหนดให้สัญญาค้ำประกันต้องระบุวันที่ค้ำประกันไว้ให้ชัดเจนลงไปโดย

ผู้ค้ำประกันจะรับผิดชอบเฉพาะในส่วนที่ระบุไว้เท่านั้น

นอกจากนี้ ในกฎหมายเดิมระบุว่า “เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้” ขณะที่กฎหมายฉบับใหม่ได้เขียนให้ชัดเจนมากขึ้นว่า “เมื่อลูกหนี้ผิดนัดให้เจ้าหนี้ต้องแจ้งให้ผู้ค้ำประกันเป็นหนังสือภายใน 60 วัน และห้ามเจ้าหนี้เรียกหนี้เอาจากผู้ค้ำก่อน จะต้องไปไล่เบียดเอากับลูกหนี้ก่อน” เป็นต้น กฎหมายเดิมมีลักษณะที่เปิดกว้างค่อนข้างมาก จึงทำให้เกิดการปรับปรุง และแก้ไขเสียใหม่ไม่เช่นนั้นผู้ค้ำประกันก็ต้องรับภาระหนี้ทั้งเงินต้น และดอกเบี้ยอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ส่วนเรื่องของการจำนองทรัพย์สิน กฎหมายใหม่ได้เพิ่มความชัดเจนลงไป เช่น “ผู้จำนอง เมื่อถูกบังคับจำนองแล้ว ไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ที่เกินราคาทรัพย์สินจำนอง และกรณีข้อตกลงให้ผู้จำนองต้องรับผิดชอบเกินกว่าราคาทรัพย์สินที่จำนอง หรือให้รับผิดชอบเสมือนผู้ค้ำให้สัญญาจำนองตกเป็นโมฆะ” หรือมาตรา 729/1 “ผู้จำนองมีสิทธิแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้รับจำนองให้ดำเนินการขายทอดตลาดโดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีต่อศาล ทั้งนี้ ผู้รับจำนองต้องดำเนินการขายทอดตลาดภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งจากผู้จำนอง” ซึ่งมาตรานี้ถือว่าดีมาก เพราะที่ผ่านมาหากทรัพย์สิน เช่น ที่ดินมีมูลค่า 100 ล้านบาท ติดจำนองเพียง 50 ล้านบาท แต่เนื่องจากคดีความเรื้อรังไป 5 ปี 10 ปี หรือ 15 ปี ทำให้มูลหนี้บวกกับดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาของคดีจาก 50 ล้านบาท เพิ่มเป็น 100 ล้านบาท หรือ 120 ล้านบาทได้ ที่ดินที่เคยมีราคาสูงกว่ามูลหนี้ ก็กลับมีราคาน้อยกว่ามูลหนี้ และดอกเบี้ยรวมกัน กฎหมายใหม่จึงปลดล็อกให้สามารถขายที่ดินได้ทันที และเมื่อขายที่ดินได้ 100 ล้านบาทใช้คืนหนี้ เจ้าหนี้ 50 ล้านบาท เงินที่เหลืออีก 50 ล้านบาทต้องคืนให้แก่ผู้จำนอง เป็นต้น

Signature

เนื้อหาของพระราชบัญญัติฯ จำนวน 25 มาตรา ผู้เขียนจึงขอ นำข้อดีของกฎหมายค่าประกัน ฉบับใหม่ที่ผ่านสภานิติบัญญัติแห่งชาติไปแล้ว มานำเสนอ ดังนี้

เริ่มจากส่วนแรก การค้ำประกันหนี้ มาตราแรกที่เป็นสาระสำคัญ คือ มาตราที่ 3 แก้ไขมาตรา 681 ตาม พ.ร.บ. เดิม ซึ่งปรับส่วนของการค้ำประกันหนี้ในอนาคต โดยให้ระบุดัตถุประสงค์การค้ำประกันหนี้ที่ จะค้ำประกัน ลักษณะของมูลหนี้ ในการค้ำประกัน จำนวนสูงสุดที่ ค้ำประกัน และระยะเวลาในการค้ำประกัน **โดยสัญญา ค้ำประกันต้องระบุหนี้หรือสัญญาที่ค้ำประกันไว้โดยชัดแจ้ง และ ผู้ค้ำประกันย่อมรับผิดชอบเฉพาะหนี้หรือสัญญาที่ระบุไว้เท่านั้น** กรณีนี้เป็นกรณีก้าวจากเดิมที่เจ้าหนี้ต้องรับภาระหนี้ของลูกหนี้ ทั้งหมด ซึ่งในทางปฏิบัติเจ้าหนี้จำนวนมากจะใช้บทบัญญัติดังกล่าว เป็นช่องทางทำให้การค้ำประกันหนี้เป็นการรับประกันหนี้ไม่มีขอบเขต ที่จำกัด รวมทั้งหนี้ที่เกิดขึ้นในอนาคตด้วย

มาตราที่ 4 เป็นการยกเลิกการเป็นลูกหนี้ร่วมของผู้ค้ำประกัน โดยเพิ่มมาตรา 681/1 ข้อตกลงใดที่ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบอย่าง เดียวกับลูกหนี้ร่วม หรือในฐานะลูกหนี้ร่วมเป็นโมฆะ

มาตราที่ 6 แก้ไข “มาตรา 686 เป็นเมื่อลูกหนี้ผิดนัด ให้เจ้าหนี้ มีหนังสือบอกกล่าวไปยังผู้ค้ำประกันภายใน 60 วันนับแต่วันที่ลูกหนี้ ผิดนัด จะเรียกให้ผู้ค้ำประกันชำระหนี้ก่อนที่หนังสือบอกกล่าวจะไป ถึงผู้ค้ำประกันมิได้ แต่ไม่ตัดสิทธิผู้ค้ำประกันที่จะชำระหนี้เมื่อหนี้ถึง กำหนดชำระ ในกรณีที่เจ้าหนี้มีหนังสือบอกกล่าวภายในกำหนด ให้ผู้ค้ำประกันหลุดพ้นจากความรับผิดในดอกเบี้ย และค่าสินไหม ทดแทน ตลอดจนค่าภาระติดพันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้รายนั้นหลัง จากพ้นกำหนด 60 วัน โดยเหตุผลที่มีการแก้ไข เพราะที่ผ่านมากฎหมาย ไม่ได้กำหนด “ระยะเวลา” การแจ้งการผิดนัดชำระหนี้ให้ผู้ค้ำทราบ จึงทำให้ในทางปฏิบัติเจ้าหนี้จะแจ้งให้ผู้ค้ำประกันทราบว่าจะต้อง ชดใช้หนี้แทน มักเลยกำหนดระยะเวลาชำระหนี้มานานแล้ว ทำให้ผู้ ค้ำประกันต้องรับภาระค่าปรับ และดอกเบี้ยตามมา ซึ่งเป็นภาระส่วน เกินที่ไม่ได้อยู่ในสัญญาตั้งแต่ต้นจำนวนมา

มาตรา 7 ยกเลิกความในมาตรา 691 เป็นในกรณีที่เจ้าหนี้ กระทำการใดๆ อันมีผลเป็นการลดจำนวนหนี้ที่มีการค้ำประกัน รวมทั้งดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทน หรือค่าภาระติดพันอันเป็นอุปกรณ์ แห่งหนี้รายนั้น ถ้าลูกหนี้ได้ชำระหนี้ตามที่ได้ลดแล้วหรือผู้ค้ำประกัน ได้ชำระหนี้ส่วนที่เหลือนั้นแล้ว ทั้งนี้ไม่ว่าจะล่วงเลยกำหนดเวลาชำระ หนี้ตามที่ได้ลดดังกล่าวแล้วหรือไม่ก็ตาม ให้ผู้ค้ำประกันเป็นอันหลุด พ้นจากการค้ำประกันข้อตกลงใดที่มีผลเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้ค้ำ ประกันเป็นโมฆะ”

ขณะที่มาตรา 8 ยกเลิกความในมาตรา 700 ถ้าค้ำประกันหนี้ อันจะต้องชำระ ณ เวลาที่กำหนดแน่นอน และเจ้าหนี้นยอมผ่อนเวลา ให้แก่ลูกหนี้ ผู้ค้ำประกันย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด เว้นแต่ผู้ค้ำ ประกันจะได้ตกลงด้วยในการผ่อนเวลานั้น ข้อตกลงที่ผู้ค้ำประกันทำ ไว้ล่วงหน้าก่อนเจ้าหนี้นยอมผ่อนเวลานั้นมีผลเป็นการยินยอมให้เจ้าหนี้นยอม ผ่อนเวลา ข้อตกลงนั้นใช้บังคับมิได้”

ส่วนต่อไปเป็นสาระการแก้ไขในเรื่องของการลดจำนวน มาตรา 11 ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา 727/1 เป็นไม่ว่ากรณีใด ผู้จำนอง ซึ่งจำนองทรัพย์สินของตนไว้เพื่อประกันหนี้อันบุคคลอื่นจะ ต้องชำระ ไม่ต้องรับผิดในหนี้ที่เกินราคาทรัพย์สินที่จำนองในเวลา ที่บังคับจำนองหรือเอาทรัพย์สินจำนองหลุด และมาตรา 14 ให้เพิ่มความ ต่อไปนี้เป็นมาตรา 729/1 เวลาใดๆ หลังจากหนี้ถึงกำหนดชำระ ถ้า ไม่มีการจำนองรายอื่นหรือบุริมสิทธิอื่นอันได้จดทะเบียนเหนือ ทรัพย์สินอันเดียวกัน ผู้จำนองมีสิทธิแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้รับจำนอง เพื่อให้ผู้รับจำนองดำเนินการให้มีการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่ จำนองโดยไม่ต้องฟ้องเป็นคดีต่อศาล โดยผู้รับจำนองต้องดำเนินการ ขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนองภายในเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่ได้รับ หนังสือแจ้ง ในกรณีที่ผู้รับจำนองไม่ได้ดำเนินการขายทอดตลาด ทรัพย์สินในระยะเวลาที่กำหนด ให้ผู้จำนองพ้นจากความรับผิดใน ดอกเบี้ย และค่าสินไหมทดแทนซึ่งลูกหนี้ค้างชำระตลอดจนค่าภาระ ติดพันอันเป็นอุปกรณ์แห่งหนี้รายนั้นบรรดาที่เกิดขึ้นภายหลังวันที่พ้น กำหนดเวลาดังกล่าว

บทสรุปสังคาย จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติในประมวลกฎหมาย แพ่ง และพาณิชย์ว่าด้วยค้ำประกัน และจำนองก่อน ที่จะมีการแก้ไข เพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2557 นี้ เป็นบทบัญญัติที่ส่งผลในทางปฏิบัติเพราะ ทำให้ผู้ค้ำประกัน และผู้จำนองในฐานะที่เป็นลูกหนี้ชั้นที่สองมีภาระ หนักมาก บางครั้งมีภาระหนักยิ่งกว่าผู้เป็นลูกหนี้ชั้นต้นโดยตรง เนื่องจากในทางปฏิบัติคู่สัญญาได้ทำข้อตกลงยกเว้นบทบัญญัติของ กฎหมายที่ให้สิทธิแก่ผู้ค้ำประกันหรือผู้จำนอง

กรณีของผู้ค้ำประกัน กฎหมายกำหนดให้ผู้ค้ำประกันมีสิทธิ เกียง สิทธิยกข้อต่อสู้ รวมทั้งสิทธิที่จะอ้างเหตุหลุดพ้นด้วยสาเหตุต่างๆ แต่เจ้าหนี้ก็มักจะทำให้ผู้ค้ำประกันทำข้อตกลงตั้งแต่ตอนทำสัญญาว่า ผู้ค้ำประกันตกลงว่าจะไม่ใช่สิทธิดังกล่าวเหล่านั้น

รวมทั้งกรณีของผู้ค้ำประกันที่ค้ำประกันหนี้ในอนาคตก็ทำให้ ผู้ค้ำประกันตกลงว่าจะค้ำประกันหนี้ใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตด้วย โดยไม่มีขอบเขตที่ชัดเจน ทำให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดในหนี้ที่ตนมิได้ ประสงค์จะเข้าค้ำประกัน กรณีของผู้จำนอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ จำนองที่มีได้เป็นตัวลูกหนี้เอง ผู้จำนองเป็นบุคคลที่นำทรัพย์สินที่ จำนองมาให้เป็นหลักประกันการชำระหนี้ มิได้เข้าผูกพันตนที่จะชำระ หนี้ แต่เจ้าหนี้ก็มักจะทำให้ผู้จำนองยอมตกลงว่าหากบังคับจำนอง ทรัพย์สินที่จำนองแล้วได้ราคายังไม่พอชำระหนี้

ผู้จำนองก็จะรับผิดชอบหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ในส่วนที่ขาดจนครบ ถ้วน ซึ่งข้อตกลงนี้ทำให้ผู้จำนองยอมเข้าผูกพันตนทำนองเดียวกันกับ ผู้ค้ำประกันอีกสถานะหนึ่งด้วย

ด้วยเหตุที่บทบัญญัติที่คู่สัญญาได้ตกลงยกเว้นดังกล่าว เหล่านั้นไม่ใช่กฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดี ข้อตกลงยกเว้นบทบัญญัติของกฎหมายเหล่านั้นจึงไม่เป็นโมฆะใช้ บังคับกันได้ ในการแก้ไขครั้งนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้ค้ำประกันหรือ ผู้จำนองเป็นอย่างมาก